

פרשת כי תצא

זמני השבת (ת"א):

כניסה: 18:34

ציאה: 19:31

י' אלול תשע"א

גיליון מס' 33

שאל אביר ויגדר

שאלות ותשובות על הפרשה

מאת ר' עזרא מרום

עונג שבת

הנאת האכילה

פרשת כי תצא כוללת חוק עבודה מעניין: כשהעובדים מלקטים גידולים בשדה (כמו תותים, נניח), מותר להם לאכול תותים כאוות נפשם בזמן עבודתם. התורה מבינה שאכזרי להעמיד מישהו מול אוכל – אך למנוע ממנו את האפשרות לאכול.

בהתבסס על אותו היגיון, אוסרת התורה לחסום את פיה של בהמה הדשה את התבואה.

יש למצווה זו כמה תולדות (השלכות). למשל, אסור להניח אוכל לפני האורחים, ואז לגרום להם להמתין עד לאכילה. האם אתם יכולים לדמיין שמגישים עוף לשולחן לסעודת החג – אבל לפני שאוכלים, מאלצים את כולם להאזין להרצאה במשך 20 דקות?!

הלכה מעניינת אחרת נקבעה על ידי הפוסק בן המאה ה-20, הרב משה פיינשטיין. שאלו אותו לגבי גידול מסחרי של בעלי חיים, שבו מאכילים את בעלי החיים בכימיקלים בלבד, במקום במזון. בהתבסס על הפרשה, פסק ר' משה פיינשטיין שטיפול כזה אסור, מכיוון שהוא שולל מבעלי החיים את הנאת האכילה.

התלמוד (ירושלמי ד') אומר ש"עמיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל" – האלוקים ברא עולם מלא בפירות ערבים ובמאכלים מענגים, כדי שנוכל ליהנות מהם. היהדות דוגלת בהנאה, לא בהתנזרות. התנאי היחיד הוא שנכיר תודה לה' על כל מה שהעניק לנו ברוחב לב.

הרב שרגא סימונס, אש

1. מדוע כתוב: "כי תצא" בלשון יחיד?
2. מה הרמז לכך שהבכור מקבל פי 2 מאחיו בירושה?
3. מה למדים מהפסוק: "וביערת הרע מקרבך" (כ"א, 21)?
4. בפרשתנו נאמר שחובה על האדם לעזור לחבירו להטעין משא על בהמתו. היכן כתוב שחובה לעזור לפרוק את המשא?
5. מה ההבדל בין המצווה לעזור בטעינה לבין מצוות הפריקה של המטען ומדוע?
6. "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". ציין 2 סיבות לכך.
7. מדוע "שקולה מצוות ציצית כנגד כל המצוות בתורה" (נדרים כה)?
8. וכתב לה "ספר כריתות".
9. מדוע נקרא שטר הגירושין בשם "גט"?
10. כמה שורות יש בגט ומדוע?
11. מניין למדים בפרשתנו ש"עבירה גוררת עבירה"?
12. כיצד נקראים חוטי הציצית?
13. על מי נאמר בפרשתנו: א. "גם דור עשירי לא יבוא להם". ב. "דור שלישי יבוא להם".
14. הסבר מהם: א. פארות. ב. עוללות.
15. מאיזה פסוק למדים שאסור לדבר לשון הרע?
16. כיצד נקראים בפרשתנו תערובות של: א. צמחים ב. בגדים?
17. כיצד נקרא אדם שמגזים בפעולות הבאות: א. אכילה ב. שתיה?
18. בקשר לאיזה איסור נאמר: "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים"?
19. "וראית בשביה אשת יפת-תואר". ציין 2 נשים בתנ"ך שזכו לכינוי יפת תואר.
20. מדוע אסור להלין את נבלת התלוי על העץ? (רש"י)
21. איך מכונה יכס שמסרב לשאת את אשת אחיו המת?
22. ציין 2 מצוות בפרשתנו ששכרן אריכות ימים.

תשובות מאחור

"כשם שרחמיו של הקב"ה על האדם, כך רחמיו על הבהמה. מניין? שנאמר (ויקרא כ"ב) ומיום השמיני והלאה וגו'. ולא עוד אלא שאמר הקב"ה (שם) אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד. וכשם שנתן הקב"ה רחמים על הבהמה, כך נתמלא רחמים על העופות. מניין? שנאמר כי יקרא קן צפור לפניך" (פרשתינו- כ"ב) מדרש דברים רבה ו', א'

השבת אבידה

חוק השבת אבידה התשל"ג – 1973.

מקורות המשפט העברי:

המקור מהתורה למצוות השבת אבידה מופיע בפרשתנו: "לא-תראה את-שור אִחִיךָ או את-שִׁיר, נִדְחִים, וְהִתְעַלְמָתָּ, מֵהֶם: הֵשֵׁב תְּשִׁיבֵם, לְאִחִיךָ. בַּ וְאִם-לֹא קָרֹב אִחִיךָ אֵלֶיךָ, וְלֹא יָדַעְתָּ-וְאִסְפָּתוּ, אֶל-תּוֹךְ בֵּיתְךָ, וְהָיָה עִמָּךְ עַד דָּרַשׁ אִחִיךָ אֹתוֹ, וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ. ג וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחֻמְרוֹ, וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ, וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל-אֲבֹדֶת אִחִיךָ אֲשֶׁר-תֵּאֱבֹד מִמֶּנּוּ, וּמִצֹּאֲתָה: לֹא תוֹכֵל, לְהִתְעַלֵּם.

נידחים – לא נמצאים ברשותו.

- ב. כנגד 12 שורות המפסיקות בין חומשי התורה, 3 שורות בין כל חומש (בבא בתרא, יג).
10. בהתחלה כתוב "וראית בשביה אשת יפת תאר" ובהמשך: "כי יהיה לאיש בן סורר ומורה".
11. מהפסוק: "לא יהיה כלי גבר על אישה" (כב', 5).
12. גדילים.
13. א. עמוני ומואבי. ב. אדומי ומצרי.
14. א. פארות = שאריות של מסיק זיתים. ב. עוללות = שאריות של בציר ענבים.
15. מהפסוק: "זכור את אשר עשה ה' אלוך לך למרים".
16. א. כלאיים. ב. שעטנז.
17. א. זולל. ב. סובא.
18. "לא תטה משפט גר ויתום ולא תחבול בגד אלמנה" (כד', 17).
19. א. "ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה" (בראשית כ"ט, 17).
- ב. על אסתר נאמר: "והנערה יפת תואר וטובת מראה" (ב', 7).
20. כי הדבר מהווה זלזול בקב"ה שהאדם נברא בצלמו.
21. בית - חלוץ הנעל.
22. א. שילוח הקן. ב. דיוק במשקלות.

1. ללמדנו שאפשר לנצח את האויבים רק ע"י אחדות ישראל כשכולם כאיש אחד.
2. באותיות המלה "בכר" כל אות כפולה מן הקודמת לה! (לפי הגר"א).
3. נלמד הכלל: "קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים" - כלומר האדם צריך קודם לבדוק את עצמו ורק אח"כ להטיף מוסר לאחרים (בבא מציעא ז).
4. בפרשת משפטים: "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו...עזוב תעזוב עמו" (שמות כ"ג, ז).
5. להלכה: הפריקה בחינם ואילו הטעינה בשכר כי בפריקה יש צער בעלי-חיים.
6. האבן-עזרא: משום צער בעלי-חיים שהרי השור חזק יותר מהחמור. ר' יוסף קארו: צער נגרם לחמור כשרואה את השור לועס כל הזמן מהיותו מעלה גרה.
7. א. בפרשת ציצית נאמר: "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'". ב. ציצית בגימטריא זה $600 + 5$ קשרים $+ 8$ חוטים $= 613$ = תרי"ג מצוות.
8. האותיות 'ג' ו-'ט' תמיד נפרדות זו מזו, בכל המקרא כולו אין אפילו מלה אחת שבה אותיות אלו סמוכות.
9. בגט יש 12 שורות בגלל: א. גט - בגימטריא זה 12 (רבינו תם).

הכפל הלשוני של "השב תשיבם" מדגיש שחובת ההשבה היא חובה אינסופית, כלומר שהיא לא תלויה בסיבת האבידה או במשהו אחר.

חובת ההשבה מתייחסת לאבידות שיש בהן סימנים. החובה עלי "עד דרוש אחיך" היא בסימנים, דהיינו, הוא צריך להציג סימנים שזה שלו. כסף הוא דוגמה לאבידה שאין בה סימנים. וכאשר מדובר באבידה שאין בה סימנים אין עלי חובה להחזיר, אולם אני יכול להחזיר לפנים משורת הדין.

מצוות השבת אבידה כוללת שני חלקים: מצוות עשה - להרים, לשמור ולהחזיר את האבידה שנמצאה.

מצוות לא תעשה - לא להתעלם מהאבידה.

דוך השבת אבידה נבי המשפט העברי:

אדם שמוצא אבידה חייב להכריז עליה, לעלות לרגל לירושלים למקום שנקרא "אבן הטוען" ולהכריז על האבידה אותה מצא. הרעיון מאחורי החיוב להכריז על האבידה שלוש פעמים (בשלושת הרגלים) הוא שבשלושת הרגלים נמצאים כל עם ישראל בירושלים, והסיכוי שהאדם שאבדה לו האבידה יוכל לזהותה ולקבלה לחזרה לרשותו גדול.

במידה ובעל האבידה לא נמצא "יהיה מונח עד שיבוא אליהו", דהיינו עד שיבוא המשיח הוא צריך להחזיק באבידה, למקרה שיופיע בעל האבידה.

ישנן סוגי אבידות שמותר למכור כיוון שהתחזוקה והטיפול בהן הם מורכבים. לדוגמה: בעלי חיים. הכסף מהמכירה נשמר עבור המאבד ויימסר לו לכשיבוא.

להקדשת העלון, לפרסום וליצירת קשר עם המערכת:

ShealAvicha@gmail.com 052-6551973

ניתן לקבל את העלון כל יום חמישי באימייל

מזל טוב! מזל טוב!

לתהילה מורחי
ליום הולדתך
שתזכי בכל הברכות

"חוק השבת אבידה מביא ליישומה של מצוות השבת אבידה", כותבים יוזמי ההצעה, "המשנה מספרת כי בעבר, מקום היה בירושלים שנקרא 'אבן הטוען' ששם מוצא אבדה הכריז על מציאתו. עם התפתחות הכלים להעברת המידע, מוצע ליישם גם חלק זה ולקבוע את הדרך להכריז על האבדה". הח"כים מזכירים כי המשטרה מחויבת ממילא לפרסם את פרטי האבדה וכלשון החוק "לפעול בשקידה סבירה לגילוי בעלה". כעת הם דורשים כי השר לביטחון פנים יגדיר לצורך כך מדור מיוחד ברשת האינטרנט, הנגישה בחינם לכלל האזרחים.

ח"כ סלומיאנסקי מסביר כי "היהדות מחייבת את מוצא האבדה לעשות השתדלות גדולה מאוד כדי לאתר את הבעלים. במובן מסוים, ברגע ש'נגעת' באבידה - ממש הסתבכת. יש מערכת שלמה של דינים והלכות מפורטות מה עליך לעשות כדי למצוא את המאבד".

לדבריו, חוק השבת אבידה מחייב את המשטרה לחפש במשך ארבעה חודשים את הבעלים ולפרסם את דבר המציאה, לפני שהאבידה הופכת לרכוש המוצא או המדינה. "אני חושב שבהתאם להלכה - המאמץ הקבוע בחוק חייב להיות גדול יותר, ומאידך הוא לא צריך להפוך את הנושא למעמסה כלכלית על המשטרה. אנחנו לא מבקשים יחידת בילוש מיוחדת שתאתר את בעלי האבידות, אבל בניית מאגר באינטרנט לא עולה כסף, והוא יעיל מאוד. אני משוכנע שברגע שהדבר יקרה והציבור יידע על כך - רבים ימצאו בעזרת האתר חפצים שאיבדו. כמובן, תמורת סימנים".

המשפט הישראלי:

המקור לשם החוק נובע מהמשפט העברי וכמו כן גם מהותו ומטרתו של החוק נבעו, נולדו, התבססו והסתמכו על המשפט העברי.

החוק מגדיר אבידה: מיטלטלין שאבדו לבעליהן או שבנסיבות העניין יש להניח שיצאו משליטתו.

י"אוש:

ישנם מצבים שגם אדם המוצא אבידה בעלת ערך עם סימנים לא יהיה חייב להחזירה ותהיה שייכת לו, וזאת במצב של ייאוש בעלים. לדוגמה: אדם המוצא אבידה לאחר שיטפון.

יותר מזה, גם אם אני יודע למי שייכת האבידה במצב כזה אני חייב להחזיר לו, מכיוון שיש מצב של ייאוש, אבל ראוי ורצוי (לפנים משורת הדין) שאחזיר לו.

גם אדם שמוצא אבידה במקום שהרוב אינם יהודים אינו חייב להחזיר.

הצעת חוק חדשה: השבת אבדה באינטרנט

בכנסת מבקשים לחזור לימי בית המקדש ולהגדיר את אתר האינטרנט של המשטרה כ"אבן הטוען" של ימינו, שם נהגו להכריז על אבדות העולים לרגל. "מצוות השבת אבדה מחייבת השתדלות גדולה". הצעה לתיקון חוק "השבת אבדה" שהגישו חברי הכנסת ניסן סלומיאנסקי ואורי אריאל (האיחוד הלאומי-מפד"ל) קובעת כי משטרת ישראל תחויב לפרסם באתר האינטרנט הרשמי שלה כל אבידה שנמצא על ידי השוטרים או שהגיע לרשותם. בכך מבקשים הח"כים להעניק לרשת האינטרנט מעמד הלכתי של "אבן הטוען".